

El meu Miquel de Palol

Tots hem d'agrair als bons amics de PRESENCIA l'esforç que estan fent traient de l'oblit i posant a l'abast dels gironins d'avui els gironins d'abans. Sovint és una feina feixuga i no sé fins a quin punt prou ben compresa. Pot semblar que estem valorant personatges i fets que potser no valen prou la pena de fer-ho; no en va, a vegades, el fet d'estar massa familiaritzats amb les gentes i amb les coses fa que no se'ls jutgi amb la perspectiva suficient i, quan més a prop se n'ha viscut, més pàl·lids poden semblar, per massa familiars. Però la tasca és lloable perquè ens valora les nostres més immediates arrels i no hi ha poble sense arrels ni personatges sense antecedents. No existeix en la vida —i ho demostra palesament la biologia— la generació espontània.

Recordo, en aquest propòsit, els números de PRESENCIA dedicats, entre altres, a Prudenci Bertrana, a Rafael Masó, Carles Rahola, a Laureà Dalmau, per anomenar els d'una mateixa època i moment de la ciutat. És per això que estimo tant, ara, aquest record del meu pare, en Miquel de Palol. I ho estimo moltíssim perquè el pare i Girona varen ésser vitalment inseparables. No es concep Miquel de Palol sense Girona i, voldria creure —i ara m'ho demostren els amics de PRESENCIA—, tampoc a una certa Girona sense en Miquel de Palol, malgrat que en els darrers anys de la seva vida va haver-hi un intencionat i persistent oblit.

una activitat oposada. I la ciutat canviada, girada, se li ha fet hostil, amb una hostilitat rebecca i persistent que li durarà anys i anys fins a morir sense que la seva "núvia dels vint anys" li torni a somriure. Que diferent l'esperit jove i pletòric de romanticisme dels seus sonets a Girona!

No seré jo qui intenti fer una exposició crítica i literària de la seva obra. Fou un escriptor complet, bàsicament poeta. La poesia es traspuava en tota la producció literària i en la seva mateixa vida. Viure al seu costat era una constant sorpresa en veure com tot —el més insignificant— tenia un sentit, i com tot es feia íntim pel goig d'entendre, de saber, de disfrutar-ho, de viure-ho. Va cultivar un xic tots els gèneres literaris; teatre amb una certa novetat, introduint-hi aires forans nous; va donar contes per a infants d'una sensibilitat extrema; la seva prosa —per cert el que més interessa ara i es reedita— el va situar en el món literari del moment. No hem d'oblidar, tampoc, la seva copiosa labor de periodista, incisiva i punyent, amb una llibertat immensa i una gran valentia —ho explica prou a "Girona i jo"— amb la qual volien, ell i els seus amics, renovar la ciutat. Tot plegat fa un cert volum d'obra dispersa que caldria alguna vegada recollir i publicar íntegra. Tot, però, no presideix un mateix sentiment i només hi ha dos grans protagonistes, Girona i ell mateix. Poques vegades es troba una compenetració tan forta i estreta entre la ciutat i l'escriptor.

Aquest mateix sentiment el va portar a la vida política i el desengany el va acompanyar fins a la mort. Amb la mateixa empena amb què es va llançar a la literatura quan encara era una criatura —no oblidem que va ésser, igual que el seu pare, un autor d'una gran precocitat— va fer-ho amb la política gironina, dintre del context més ampli de Catalunya. Va treballar amb els homes d'Acció Catalana i va ésser un dels impulsors de l'adveniment de la República, ja dintre de l'Esquerra Republicana, el que va portar-lo a l'Ajuntament de la ciutat, junt amb homes com Miquel Santaló —quasi sempre a Madrid, com a Diputat a Corts— i d'altres, com l'exquisit Josep Maria Dalmau Casademunt, treballà intensament a Girona per l'Estatut amb els polítics del moment, com en Puig Pujades, en Laureà Dalmau, l'Irla, l'Atmetlla, en Camps i Arboix i d'altres. Varen ésser els millors anys de la vida del pare. S'havia aconseguit per a Catalunya i per a Girona el que tant anhelaven. Però la desil·lusió va venir, desgraciadament, massa aviat. Una guerra en què —tossudament— no es volia sentir derrotat, i, finalment, l'enfonsament de tot el que havia donat sentit a la seva vida madura, tancant-se en el redós casolà a l'espera —massa llarga— d'un renaixement que no va arribar a temps de presenciar.

Avui la curiositat i l'interès retroba la nostra gent. Afortunadament, estem tornant a les nostres arrels i això és esperançador. Fa goig de veure com les coses surten a la superfície i com recuperem els qui ens varen precedir en un camí que ara estem reprenent. I hem d'ésser nosaltres, mateixos els qui hem de valorar el que fou —i és— nostre. Miquel de Palol va ésser un gran català i un fervent gironí. Va tenir fe en Girona i en els seus homes, i els va oferir el millor que podia donar-los: la seva preocupació i la seva obra. Fa goig, ara, que Girona el sàpiga recobrar i ensenyi a fer-ho als altres catalans.

PERE DE PALOL

Pere de Palol, autor de l'article, amb el seu pare.

Portava la ciutat tan a dintre que mai va poder-ne estar separat. El seu protagonisme en la literatura catalana hauria estat tot un altre d'haver-se quedat a Barcelona quan va anar a raure-hi, com va fer més endavant en Bertrana. Però la nostàlgia de la ciutat, els carrers, els jardins humits i l'ombra espiritual dels seus monuments li eren indispensables a la seva mateixa existència. Es molt probable que, d'haver viscut a Barcelona, la seva presència en les nostres lletres hauria tingut un caire ben diferent i ara no seria precis ressuscitar-lo de l'oblit de Barcelona, per la qual va arribar a ésser un autor desconegut o, senzillament, una glòria local gironina, amb tot el que vol dir això d'etiqueta provincialiana.

Hi ha certs autors, per altra banda molt benemèrits, que varen fer reviu la nostra literatura i particularment la nostra poesia després de la guerra, que des de Barcelona desconeixien molt sovint el que s'havia fet fora de la gran ciutat; crítics i historiadors, alguns dels quals —malgrat estudis ben recents i valoratius actuals, obra d'estudiosos estrangers, per tant, més objectius que nosaltres mateixos (i penso en Alan Yates i en Horst Hina, per exemple)— encara se'ls fa

difícil donar-li el lloc que per la seva obra li correspon en la literatura catalana de principis de segle. Tots sabem, però, que la recuperació d'un autor no es fa amb quatre dies i que cal estudiar-lo detingudament per arribar a fer-li el lloc que li pertoca i posar-lo al nivell que li correspon.

La meua feina és ben diferent —encara que també en el camp de les lletres— a la del pare i de l'avi. I quan n'he de parlar, sempre se'm fa difícil, i no crec que sigui jo qui pugui fer-ne un judici fred. Es pot entendre bé que no puc ésser-ne del tot objectiu. No sols pel fet de l'estima al pare, sinó perquè el coneixia massa de prop, i d'una gran part de l'obra en sabia les vivències més concretes i les motivacions més íntimes per a poder-ne ser un espectador imparcial del tot. Ja vaig dir-ho en el pròleg de les seves memòries "Girona i jo". En aquest mateix número reproduïm la seva Oda a Girona, inèdita, escrita tot just acabada la guerra. Hi haurà qui no hi vegi més que el que representa d'anècdota; d'una ciutat vençuda per la guerra, però a sota d'això hi ha tot un estat d'ànim, de desil·lusió, de pessimisme, de derrota personal que reflecteix tot l'esperit del poeta que ha tingut en la seva vida, fins i tot pública i política,